

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (šiesta komora)

z 31. marca 2022*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana spotrebiteľa – Smernica 93/13/EHS – Nekalé podmienky – Zmluvy o úvere – Úver vyjadrený v cudzej mene, ktorý má byť uhradený v národnej mene – Zmluvná podmienka ukladajúca kurzové riziko na ťarchu spotrebiteľa – Nekalá povaha podmienky týkajúcej sa hlavného predmetu zmluvy – Účinky – Neplatnosť zmluvy – Vážna ujma spotrebiteľa – Potrebný účinok smernice 93/13 – Nezáväzné stanovisko súdu najvyššieho stupňa – Možnosť obnoviť situáciu zmluvných strán, v ktorej by sa nachádzali, ak by táto zmluva nebola uzavretá“

Vo veci C-472/20,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Fővárosi Törvényszék (Súd hlavného mesta Budapešť, Maďarsko) z 28. augusta 2020 a doručený Súdnemu dvoru 30. septembra 2020, ktorý súvisí s konaním:

Lombard Pénzügyi és Lízing Zrt.

proti

PN,

SÚDNY DVOR (šiesta komora),

v zložení: podpredseda Súdneho dvora L. Bay Larsen, vykonávajúci funkciu predsedu šiestej komory, sudcovia N. Jääskinen (spravodajca) a M. Safjan,

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- Lombard Pénzügyi és Lízing Zrt., v zastúpení: Zs. Bohács, úgyvéd,
- PN, v zastúpení: L. Gönczi, úgyvéd,
- maďarská vláda, v zastúpení: M. Z. Fehér a K. Szíjjártó, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: maďarčina.

– Európska komisia, v zastúpení: I. Rubene, Zs. Teleki, N. Ruiz García a L. Havas, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálnej advokátky, že vec bude prejednaná bez jej návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou Lombard Pénzügyi és Lízing Zrt. (ďalej len „Lombard“) a PN vo veci právnych účinkov zmluvnej podmienky týkajúcej sa kurzového rizika, ktoré znáša spotrebiteľ v prípade zmluvy o úvere vyjadrenom v cudzej mene, ktorý sa má ale uhradiť v národnej mene.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Článok 4 smernice 93/13 znie:

„1. Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 7, nekalosť zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí.

2. Hodnotenie nekalej povahy podmienok sa nevzťahuje ani k definícii hlavného predmetu zmluvy ani na primeranú cenu a úhradu na jednej strane, ako aj tovar alebo služby dodávané výmenným spôsobom na druhej strane, pokiaľ tieto podmienky sú zrozumiteľné.“
- 4 Podľa článku 5 prvej vety uvedenej smernice „v prípade zmlúv, v ktorých sú všetky alebo niektoré podmienky ponúkané spotrebiteľovi v písomnej forme, musia byť vždy tieto podmienky vypracované [jasne a] zrozumiteľne“.
- 5 Článok 6 ods. 1 tej istej smernice stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“

6 Článok 7 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

7 Podľa článku 8 tejto smernice:

„Členské štáty môžu prijať alebo si ponechať najprísnejšie opatrenia kompatibilné so zmluvou v oblasti obsiahnutej touto smernicou s cieľom zabezpečenia maximálneho stupňa ochrany spotrebiteľa.“

Maďarské právo

8 § 209 Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (zákon č. IV z roku 1959 o Občianskom zákonníku) v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej (ďalej len „predchádzajúci Občiansky zákonník“) stanovoval:

„1. Všeobecná zmluvná podmienka alebo zmluvná podmienka, ktorá nebola v spotrebiteľskej zmluve individuálne dohodnutá, je nekalá, ak v rozpore s požiadavkami dôvery a spravodlivého zaobchádzania jednostranne a bez oprávneného dôvodu určuje práva a povinnosti strán vyplývajúce zo zmluvy spôsobom, ktorý znevýhodňuje zmluvnú stranu v porovnaní s osobou, ktorá dotknutú zmluvnú podmienku sformulovala.“

2. Na účely nekalosti podmienky je potrebné preskúmať všetky okolnosti existujúce v čase uzavretia zmluvy, ktoré viedli k jej uzavretiu, ako aj povahu dohodnutej služby a vzťah spornej podmienky k ostatným zmluvným podmienkam alebo iným zmluvám.

3. Osobitným predpisom sa môžu určiť podmienky spotrebiteľských zmlúv, ktoré sú nekalé alebo ktoré sa majú považovať za nekalé, pokiaľ sa nepreukáže opak.

4. Skutočnosť, že všeobecné zmluvné podmienky a podmienky spotrebiteľskej zmluvy, ktoré neboli individuálne dohodnuté, nie sú sformulované jasne a zrozumiteľne, sama osebe zakladá ich nekalosť.

5. Ustanovenia o nekalých zmluvných podmienkach nemožno uplatniť na zmluvné ustanovenia, ktoré vymedzujú hlavné plnenie, ani na zmluvné ustanovenia, ktoré určujú primeranosť medzi plnením a protiplnením, pokiaľ sú uvedené ustanovenia sformulované jasne a zrozumiteľne.“

9 Podľa § 209/A predchádzajúceho Občianskeho zákonníka:

„1. Poškodená zmluvná strana môže napadnúť nekalé podmienky, ktoré sú súčasťou zmluvy ako všeobecné zmluvné podmienky.“

2. Nekalé podmienky, ktoré sú obsiahnuté v spotrebiteľských zmluvách ako všeobecné podmienky alebo ktoré predajca alebo dodávateľ stanovil jednostranne, vopred a bez predchádzajúceho individuálneho dojednanja, sú neplatné. Neplatnosti sa možno dovolávať iba v záujme spotrebiteľa.“

10 § 237 tohto zákonníka znel takto:

„1. V prípade neplatnosti zmluvy sa musí obnoviť stav, ktorý existoval pred jej uzavretím.

2. Ak nie je možné obnoviť stav, ktorý existoval pred uzavretím zmluvy, súd môže určiť, že zmluva sa uplatňuje až do vydania jeho rozhodnutia. Neplatná zmluva môže byť vyhlásená za platnú, pokiaľ je možné odstrániť dôvod neplatnosti, predovšetkým odstránením neprímeranej výhody v prípade zjavnej neprímeranosti medzi plneniami zmluvných strán v úžerníckych zmluvách. V takýchto prípadoch treba rozhodnúť o vrátení poskytnutých služieb, prípadne aj bez protiplnenia.“

11 § 203 ods. 4 a 5 hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (zákon č. CXII z roku 1996 o úverových a finančných inštitúciách) v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej, stanovoval:

„4. V prípade zmlúv uzavretých s klientmi v postavení spotrebiteľa, ktorými sa poskytuje úver v cudzej mene alebo ktoré zavádzajú opčné právo na kúpu nehnuteľnosti, je finančná inštitúcia povinná vysvetliť klientovi riziko, ktoré mu vzniká pri zmluvnej transakcii, pričom klient podpisom potvrdí, že bol informovaný.

5. Vyhlásenie uvedené v odseku 4 musí obsahovať:

a) v prípade zmluvy o poskytnutí úveru v cudzej mene predloženie kurzového rizika, ako aj jeho vplyv na výšku splátok,

...“

12 § 1 Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény [zákon č. XL z roku 2014 upravujúci ustanovenia, ktorými sa riadi vyúčtovanie uvedené v zákone XXXVIII z roku 2014 upravujúcom špecifické záležitosti týkajúce sa rozhodnutia Kúria (Najvyšší súd, Maďarsko) o harmonizácii judikatúry o zmluvách o úvere uzavretými finančnými inštitúciami so spotrebiteľmi, a týkajúcimi sa viacerých ďalších ustanovení; ďalej len „zákon DH2“] stanovuje:

„Účinok tohto zákona sa vzťahuje aj na zmluvy o spotrebiteľskom úvere, ktoré patria do pôsobnosti Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény [zákon č. XXXVIII z roku 2014 upravujúci špecifické záležitosti týkajúce sa rozhodnutia Kúria (Najvyšší súd) o harmonizácii judikatúry o zmluvách o úvere uzavretých medzi úverovými inštitúciami a spotrebiteľmi].“

13 § 37 zákona DH2 znie:

„1. Vo vzťahu ku zmluvám, ktoré sú predmetom tohto zákona, zmluvné strany môžu podať súdnemu orgánu návrh na určenie neplatnosti zmluvy alebo určitých zmluvných podmienok (ďalej len „čiastočná neplatnosť“) – bez ohľadu na dôvody takejto neplatnosti – iba ak súčasne požiadajú o vyvodenie právnych dôsledkov neplatnosti, konkrétne o určenie platnosti alebo účinnosti zmluvy do momentu vydania rozhodnutia. Za nedodržanie tejto požiadavky – a po tom, čo nedošlo k využitiu poskytnutej príležitosti na odstránenie vád – bude žaloba považovaná za neprípustnú a nebude možné rozhodnúť vo veci samej. Ak zmluvné strany podajú návrh na

vyvodenie právnych dôsledkov úplnej alebo čiastočnej neplatnosti, sú tiež povinné uviesť právny dôsledok, ktorý by mal súdny orgán uplatniť. Vo vzťahu k uplatneniu právnych dôsledkov sú zmluvné strany povinné predložiť výslovný, kvantitatívne vymedzený nárok, ktorého súčasťou je tiež vyúčtovanie medzi nimi.

2. Pri zohľadnení ustanovení odseku 1 vo vzťahu k zmluvám, ktorých sa tento zákon týka, žaloba musí byť vyhlásená za neprípustnú bez predvolania strán sporu alebo sa musí prerušiť skúmanie veci v prebiehajúcim konaní o vyhlásenie úplnej alebo čiastočnej neplatnosti zmluvy podľa § 239/A ods. 1 [predchádzajúceho Občianskeho zákonníka] alebo § 6:108 ods. 2 Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény [zákon č. V z roku 2013 o Občianskom zákonníku], pri splnení podmienok ustanovených týmto zákonom. Žaloba nesmie byť vyhlásená za neprípustnú bez predvolania strán sporu a konanie vo veci nesmie byť prerušené, ak sa príslušná zmluvná strana v tom istom konaní okrem vyhlásenia úplnej alebo čiastočnej neplatnosti zmluvy dožaduje aj inej formy rozhodnutia; v takom prípade sa treba domnievať, že zmluvná strana netrvá na svojom nároku na vyhlásenie neplatnosti. Rovnaký postup sa vykoná v konaní, ktoré bolo obnovené po skončení prerušenia.“

- 14 V súlade s § 33 ods. 1 bíróságok szervezeteről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (zákon č. LXVI z roku 1997 o organizácii a správe súdov) spoločný senát Kúria (Najvyšší súd) posúdi judikatúru a predkladá stanovisko k sporným otázkam uplatňovania práva s cieľom zabezpečiť jednotnosť judikatúry.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 15 Dňa 4. decembra 2009 PN uzavrel so spoločnosťou Lombard Finanszírozási Zrt. zmluvu o individuálnom úvere s variabilnou úrokovou sadzbou na kúpu vozidla (ďalej len „predmetná zmluva o úvere“). Táto zmluva bola vyjadrená vo švajčiarskych frankoch (CHF) a mesačné splátky, ktoré mali byť uhradené, boli konvertované na maďarské forinty (HUF).
- 16 Pri uzavretí uvedenej zmluvy PN podpísal vyhlásenie o oboznámení sa s rizikom. PN jednak spresnil, že existencia kurzového rizika bola pre spotrebiteľa záťažou, a jednak, že budúci vývoj výmenných kurzov bol nepredvídateľný. Mesačné splátky tak boli stanovené vo švajčiarskych frankoch a neskôr konvertované na maďarské forinty a kurzový rozdiel vypočítaný pri tejto konverzii mal znášať dlžník. Z tohto dokumentu tiež vyplývalo, že ak sa kurz cudzej meny v porovnaní s maďarským forintom v deň splatnosti líšil od referenčného výmenného kurzu vymedzeného pri uzavretí zmluvy, rozdiel medzi predajným a nákupným kurzom znášal tiež dlžník.
- 17 Dňa 31. augusta 2010 bola Lombard Finanszírozási Zrt. zrušená zlúčením a Lombard sa stala jej univerzálnou právnou nástupkyňou. V dôsledku toho boli všetky záväzky a práva spoločnosti Lombard Finanszírozási Zrt. prevedené na Lombard.
- 18 V apríli 2015 bola predmetná zmluva o úvere upravená prostredníctvom vyúčtovania podľa zákona DH2. Po tomto vyúčtovaní bola od dlžnej sumy PN odpočítaná suma 284 502 HUF (približne 800 eur), ktorá bola považovaná za neoprávnene prijatú veriteľom. Naopak ročná úroková sadzba, ktorá bola 22,32 % pred úpravou predmetnej úverovej zmluvy, zostala rovnaká. Toto vyúčtovanie bolo zaslané PN, ktorý nepodal sťažnosť.

- 19 Keďže PN bol v omeškaní s mesačnými splátkami podľa predmetnej zmluvy o úvere, Lombard ho 12. augusta 2015 informovala, že dlhuje sumu 121 722 HUF (približne 342 eur) s tým, že v prípade nezaplatenia bude táto zmluva s okamžitou platnosťou vypovedaná. PN nevyhovel tejto žiadosti, takže Lombard jednostranne vypovedala uvedenú zmluvu 14. septembra 2015 a vyzvala PN, aby uhradil dlžný zostatok vo výške 472 399 HUF (približne 1 320 eur). PN bola táto výzva doručená 15. októbra 2015.
- 20 Lombard následne podala žalobu na prvostupňový súd, v ktorej žiadala, aby bola predmetná zmluva o úvere vyhlásená so spätnou účinnosťou za platnú a aby bola PN uložená povinnosť zaplatiť sumu 490 102 HUF (približne 1 370 eur) ako istinu zmluvnej pohľadávky, ako aj úroky z omeškania.
- 21 PN sa dovoľával nekalej povahy podmienok obsiahnutých v predmetnej úverovej zmluve, ktoré naňho v celom rozsahu prenášali kurzové riziko. Spochybnil skutočnosť, že informačné oznámenie o výmennom kurze bolo jasné a zrozumiteľné. V rámci protinávrhu najmä žiadal, aby bola spoločnosti Lombard uložená povinnosť uhradiť mu sumu 1 734 144 HUF (približne 4 870 eur) z dôvodu bezdôvodného obohatenia vyplývajúceho z neplatnosti tejto zmluvy.
- 22 Prvostupňový súd preskúmal najmä podmienky, za ktorých môže byť taká zmluva, akou je predmetná zmluva o úvere, vyhlásená za platnú vzhľadom na stanovisko, ktoré v júni 2019 vydal poradný orgán Kúria (Najvyšší súd) (ďalej len „stanovisko Kúria“). Podľa uvedeného stanoviska ak je zmluva o úvere vyhlásená za platnú, súdom sa ponúkajú dve riešenia. Buď môžu vyhlásiť zmluvu za platnú tak, že sa bude považovať za vyjadrenú v maďarských forintoch s úrokovou sadzbou zodpovedajúcou hodnote úrokovej sadzby platnej pre transakcie v maďarských forintoch v deň uzavretia uvedenej zmluvy, zvýšenej o uplatnenú maržu. Alebo môžu vyhlásiť zmluvu za platnú tak, že maximalizujú výmenný kurz medzi cudzou menou a maďarským forintom, pričom úroková sadzba stanovená v zmluve zostáva nezmenená až do dňa konverzie na maďarské forinty.
- 23 Prvostupňový súd rozhodol, že hoci ustanovenie predmetnej zmluvy o úvere, podľa ktorého mal kurzové riziko znášať PN, malo nekalú povahu, túto zmluvu bolo potrebné považovať za platnú so spätnou účinnosťou ku dňu jej uzavretia, ale za vyjadrenú od toho istého dátumu v maďarských forintoch. Navyše rozhodol, že ročná úroková sadzba mala byť stanovená na 23,07 % na základe výpočtu vykonaného spoločnosťou Lombard, ktorý vychádzal z rozdielu medzi pôvodnou výškou úveru a celkovou výškou mesačných splátok uhradených PN. V prejednávanej veci bola pôvodná výška úveru 1 417 500 HUF (približne 4 000 eur) a bolo stanovené, že celková výška mesačných splátok na uhradenie bola 2 689 225 HUF (približne 7 600 eur). Vzhľadom na to, že PN zaplatil v skutočnosti sumu 3 151 644 HUF (približne 8 900 eur), prvostupňový súd uložil spoločnosti Lombard z dôvodu bezdôvodného obohatenia povinnosť uhradiť rozdiel medzi týmito dvoma poslednými uvedenými sumami, a to 462 419 HUF (približne 1 300 eur).
- 24 Lombard podala proti tomuto rozsudku odvolanie na vnútroštátny súd Fővárosi Törvényszék (Súd hlavného mesta Budapešť, Maďarsko), pričom spochybnila rozhodnutie, podľa ktorého sa mala predmetná zmluva o úvere považovať za zmluvu, ktorá bola od dátumu jej uzavretia vyjadrená v maďarských forintoch. Tvrdí najmä, že vyhlásenie platnosti tejto zmluvy nemôže mať za následok narušenie zmluvnej rovnováhy medzi zmluvnými stranami v takej miere a takým spôsobom, že v právnom vzťahu vznikne nerovnováha medzi príslušnými hodnotami plnenia a protiplnenia. Okrem toho podľa spoločnosti Lombard nemožno takéto zmluvy vyjadrené v cudzej mene, ktoré prenášajú kurzové riziko na ťarchu spotrebiteľov, ako také vyhlásiť za nezákonné.

- 25 Vnútroštátny súd má pochybnosti o právnych možnostiach, ktoré má k dispozícii, keď sa zmluva v prípade neplatnosti týkajúcej sa jej hlavného predmetu vyhlási za platnú alebo sa určí, že vyvoláva právne účinky medzi zmluvnými stranami.
- 26 Za týchto podmienok Fővárosi Törvényszék (Súd hlavného mesta Budapešť) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:
- „1. V prípade, že sa nekalá zmluvná podmienka týka hlavného predmetu zmluvy (neadekvátne informácie o výmennom kurze), v dôsledku čoho zmluva nemôže ďalej existovať, a neexistuje žiadna dohoda medzi stranami, zabezpečuje plný účinok smernice [93/13] skutočnosť, že pri absencii dispozitívneho ustanovenia vnútroštátneho práva existuje stanovisko súdu, ktorý má v rámci hierarchie súdov najvyššie postavenie, ktoré však nie je záväzné pre súdy nižšieho stupňa, ale poskytuje usmernenie pre vyhlásenie o platnosti alebo účinnosti zmluvy?
  2. V prípade zápornej odpovede na prvú prejudiciálnu otázku, je možné obnoviť pôvodnú situáciu, keď zmluva nemôže ďalej existovať z dôvodu nekalej podmienky týkajúcej sa hlavného predmetu zmluvy, medzi stranami neexistuje žiadna dohoda a nemožno uplatniť ani vyššie uvedené stanovisko?
  3. V prípade kladnej odpovede na druhú prejudiciálnu otázku, ak ide o návrh na vyhlásenie neplatnosti týkajúcej sa hlavného predmetu zmluvy, v súvislosti s [týmto] typom zmlúv, môže zákon uložiť požiadavku, aby spotrebiteľ spolu s týmto návrhom musel podať aj návrh na vyhlásenie platnosti alebo účinnosti zmluvy?
  4. V prípade zápornej odpovede na druhú prejudiciálnu otázku, keď nie je možné obnoviť pôvodnú situáciu, možno zmluvy vyhlásiť za platné alebo účinné *a posteriori* legislatívnou cestou, aby sa zabezpečila rovnováha medzi stranami?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

O prípustnosti

- 27 Treba pripomenúť, že na to, aby Súdny dvor mohol podať výklad práva Únie, ktorý bude pre vnútroštátny súd užitočný, z článku 94 písm. c) Rokovacieho poriadku Súdneho dvora vyplýva, že návrh na začatie prejudiciálneho konania musí obsahovať uvedenie dôvodov, pre ktoré sa vnútroštátny súd rozhodol položiť otázku o výklade alebo platnosti určitých ustanovení práva Únie, ako aj súvislosti, ktoré vnútroštátny súd vidí medzi týmito ustanoveniami a vnútroštátnou právnou úpravou uplatniteľnou v spore vo veci samej (rozsudok zo 17. septembra 2020, Burgo Group, C-92/19, EU:C:2020:733, bod 38).
- 28 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora prináleží len vnútroštátnemu súdu, ktorému bol spor predložený a ktorý musí niesť zodpovednosť za prijaté súdne rozhodnutie, aby s prihliadnutím na konkrétne okolnosti veci posúdil tak nevyhnutnosť prejudiciálneho rozhodnutia na vydanie svojho rozsudku, ako aj relevantnosť otázok, ktoré predkladá Súdnemu dvoru a ktoré sa považujú za relevantné. Preto pokiaľ sa položená otázka týka výkladu alebo platnosti právneho predpisu Únie, Súdny dvor je v zásade povinný rozhodnúť, okrem prípadu, ak je zjavné, že požadovaný výklad

nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, ak ide o hypotetický problém alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi podkladmi potrebnými na užitočnú odpoveď na uvedenú otázku (rozsudok z 21. decembra 2021, Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, bod 25 a citovaná judikatúra).

- 29 Rovnako bolo ustálené, že v rámci konania upraveného v článku 267 ZFEÚ, vychádzajúceho zo zreteľného rozdelenia úloh medzi vnútroštátne súdy a Súdny dvor jedine vnútroštátny súd je oprávnený vykladať a uplatňovať ustanovenia vnútroštátneho práva, zatiaľ čo Súdny dvor je oprávnený len rozhodnúť o výklade alebo platnosti textu Únie na základe skutočností, ktoré mu uviedol vnútroštátny súd (rozsudok z 21. decembra 2021, Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, bod 26 a citovaná judikatúra).
- 30 V prejednávanej veci, ako zdôrazňuje maďarská vláda vo svojich písomných pripomienkach, je pravda, že informácie poskytnuté vnútroštátnym súdom, pokiaľ ide o dôvody, pre ktoré je potrebné vykladať právo Únie, a o relevantnosť prvej otázky na účely rozhodnutia sporu vo veci samej, sú stručné.
- 31 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu však vyplýva, že Lombard podala odvolanie proti prvostupňovému rozsudku na vnútroštátny súd, pričom namietala najmä rekvalifikovanie predmetnej zmluvy o úvere na zmluvu vyjadrenú v maďarských forintoch. Z uvedeného rozhodnutia pritom tiež vyplýva, že toto rekvalifikovanie bolo vykonané na základe prvého riešenia uvedeného v stanovisku Kúria.
- 32 Vzhľadom na tieto skutočnosti nie je zjavné, že prvá otázka týkajúca sa možnosti využiť podľa smernice 93/13 takéto stanovisko na určenie prístupu, ktorý sa má uplatniť pri vyhlásení zmluvy za platnú alebo účinnú, ak táto zmluva nemôže ďalej existovať z dôvodu nekalej povahy podmienky týkajúcej sa jej hlavného predmetu, je na účely rozhodnutia sporu vo veci samej irelevantná.
- 33 Z toho vyplýva, že prvá otázka je prípustná.

O veci samej

- 34 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má smernica 93/13 vykladať v tom zmysle, že potrebný účinok jej ustanovení možno v prípade neexistencie vnútroštátnej právnej normy dispozitívnej povahy upravujúcej takúto situáciu zabezpečiť nezáväzným stanoviskom vydaným súdom najvyššieho stupňa dotknutého členského štátu, v ktorom sa súdom nižšej inštancie uvedie, aký postup majú uplatniť, aby vyhlásili zmluvu za platnú alebo účinnú medzi zmluvnými stranami, ak táto zmluva nemôže ďalej existovať z dôvodu nekalej povahy podmienky týkajúcej sa jej hlavného predmetu.
- 35 Na úvod treba pripomenúť, že hoci z článku 288 tretieho odseku ZFEÚ vyplýva, že členské štáty pri preberaní smernice disponujú širokou mierou voľnej úvahy, pokiaľ ide o voľbu spôsobov a prostriedkov určených na zabezpečenie jej prebratia, táto sloboda nemá žiadny dosah na povinnosť uloženú všetkým členským štátom, ktorým je smernica určená, a to prijať všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie plného účinku dotknutej smernice v súlade s cieľom, ktorý smernica sleduje (pozri v tomto zmysle rozsudok z 29. júla 2019, Fashion ID, C-40/17, EU:C:2019:629, bod 49 a citovanú judikatúru).

- 36 Pokiaľ ide o smernicu 93/13, táto smernica ukladá členským štátom povinnosť stanoviť primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. júna 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, bod 68).
- 37 Okrem toho z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že nemožno vylúčiť, že súdy najvyššieho stupňa členského štátu môžu v rámci ich úlohy harmonizácie výkladu práva a v záujme právnej istoty vypracovať pri dodržaní smernice 93/13 určité kritériá, podľa ktorých musia súdy nižšieho stupňa skúmať nekalú povahu zmluvných podmienok (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. augusta 2018, Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16, EU:C:2018:643, bod 68).
- 38 Z toho však tiež vyplýva, že usmernenia týchto súdov najvyššieho stupňa, ktoré obsahujú takéto kritériá, nemôžu brániť príslušnému vnútroštátnemu súdu, aby na jednej strane zabezpečil plný účinok smernice 93/13 tým, že by v prípade potreby z vlastnej iniciatívy neuplatnil akékoľvek odporujúce ustanovenie vnútroštátneho práva, aj keby bolo prijaté neskôr, vrátane akejkoľvek odporujúcej súdnej praxe, a to bez toho, aby musel požadovať alebo čakať na ich predchádzajúce zrušenie či už zákonodarnou alebo súdnou cestou alebo akýmkoľvek iným ústavným postupom, a na druhej strane brániť možnosti obrátiť sa na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. marca 2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, bod 61).
- 39 Súdny dvor tak rozhodol, že smernica 93/13 v spojení s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie nebráni tomu, aby súd najvyššieho stupňa členského štátu prijal v záujme jednotného výkladu práva záväzné rozhodnutia týkajúce sa spôsobov vykonania tejto smernice, pokiaľ tieto rozhodnutia príslušnému súdu nebránia ani v zabezpečení plného účinku noriem stanovených v uvedenej smernice a poskytnutí spotrebiteľovi účinného prostriedku nápravy na účely ochrany práv, ktoré mu z toho môžu plynúť, ani v tom, aby sa v tejto súvislosti obrátil na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania (rozsudok zo 14. marca 2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, bod 64).
- 40 Existencia nezáväzného stanoviska súdu najvyššieho stupňa členského štátu, ktoré tak umožňuje súdom nižšieho stupňa, ktoré sa ním majú riadiť, aby sa od neho voľne odchýlili, však nemôže byť považovaná za takú, ktorá by zabezpečila potrebný účinok smernice 93/13 tým, že osobám poškodeným nekalou podmienkou zaručí, že budú v plnom rozsahu chránené.
- 41 Je pravda, že z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že v situácii, v ktorej zmluva uzatvorená medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom nemôže pretrvať po zrušení nekalej podmienky, článok 6 ods. 1 smernice 93/13 nebráni tomu, aby vnútroštátny súd na základe zásad zmluvného práva zrušil nekalú podmienku a nahradil ju podporným ustanovením vnútroštátneho práva v situáciách, v ktorých by bol súd na základe neplatnosti nekalej podmienky nútený vyhlásiť zmluvu ako celok za neplatnú, čím by spotrebiteľa vystavil obzvlášť nepriaznivým dôsledkom, ktoré by ho penalizovali (rozsudok z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 61 a citovaná judikatúra).
- 42 Treba sa pritom domnievať, že nezáväzné stanovisko súdu najvyššieho stupňa členského štátu, akým je stanovisko Kúria, nemožno považovať za také dispozitívne ustanovenie vnútroštátneho práva, ktoré má nahradiť podmienku zmluvy o úvere, ktorá sa považuje za nekalú.

- 43 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy treba na prvú otázku odpovedať tak, že smernica 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že potrebný účinok jej ustanovení nemožno, v prípade neexistencie vnútroštátnej právnej normy dispozitívnej povahy upravujúcej takúto situáciu, zabezpečiť len nezáväzným stanoviskom súdu najvyššieho stupňa dotknutého členského štátu, v ktorom sa súdom nižšej inštancie uvedie, aký postup majú uplatniť, aby vyhlásili zmluvu za platnú alebo účinnú medzi zmluvnými stranami, ak táto zmluva nemôže ďalej existovať z dôvodu nekalej povahy podmienky týkajúcej sa jej hlavného predmetu.

O druhej otázke

O prípustnosti

- 44 Vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora pripomenutú v bodoch 27 až 29 tohto rozsudku, ako aj na skutočnosti uvedené v bode 31 tohto rozsudku sa nezdá byť zjavné, že na účely rozhodnutia sporu vo veci samej je druhá otázka týkajúca sa možnosti obnoviť situáciu zmluvných strán zmluvy o úvere, v akej by boli, keby táto zmluva nebola uzavretá, irelevantná, ak uvedená zmluva z dôvodu nekalej podmienky týkajúcej sa jej hlavného predmetu nemôže ďalej existovať, zmluvné strany sa nedohodnú a nezáväzná stanovisko uvedené v prvej otázke nemožno uplatniť.
- 45 Z toho vyplýva, že druhá otázka je prípustná.

O veci samej

- 46 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má smernica 93/13 vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby sa príslušný vnútroštátny súd rozhodol obnoviť situáciu zmluvných strán zmluvy o úvere, v akej by boli, keby táto zmluva nebola uzavretá z dôvodu, že podmienka uvedenej zmluvy týkajúca sa jej hlavného predmetu má byť podľa tejto smernice vyhlásená za nekalú.
- 47 Na úvod treba pripomenúť, že podľa článku 4 ods. 2 smernice 93/13 sa hodnotenie nekalej povahy podmienok netýka definície hlavného predmetu zmluvy, pokiaľ sú tieto podmienky formulované jasne a zrozumiteľne.
- 48 Článok 8 tejto smernice však stanovuje možnosť členských štátov v oblasti obsiahnutej touto smernicou prijať tieto alebo ponechať prísnejšie opatrenia kompatibilné so Zmluvou s cieľom zabezpečiť maximálny stupeň ochrany spotrebiteľa.
- 49 V bodoch 30 až 35, 40 a 43 rozsudku z 3. júna 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, EU:C:2010:309), Súdny dvor po tom, čo konštatoval, že podmienky uvedené v článku 4 ods. 2 smernice 93/13 patria do oblasti upravenej touto smernicou a že článok 8 tejto smernice sa preto uplatňuje aj na uvedený článok 4 ods. 2, tak rozhodol, že tieto dve ustanovenia nebránia vnútroštátnej právnej úprave umožňujúcej súdne preskúmanie nekalej povahy takýchto podmienok, ktoré poskytuje spotrebiteľovi vyššiu úroveň ochrany, než je úroveň stanovená v tejto smernici.
- 50 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa judikatúry Súdneho dvora sa má článok 6 ods. 1 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že zmluvnú podmienku, ktorá bola vyhlásená za nekalú, treba v zásade chápať tak, že nikdy neexistovala, takže nemôže voči spotrebiteľovi vyvolávať

účinky. Určenie nekalej povahy tejto podmienky súdnym rozhodnutím v zásade musí viesť k navráteniu právnej a skutkovej situácie spotrebiteľa, v ktorej by sa nachádzal, ak by uvedená podmienka neexistovala (rozsudok z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i., C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 61).

- 51 Súdny dvor tiež rozhodol, že cieľom článku 6 ods. 1 smernice 93/13 je nahradenie formálnej rovnováhy, ktorú zmluva nastoľuje medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, rovnováhou skutočnou, ktorá môže nastoliť rovnosť medzi týmito zmluvnými stranami (pozri v tomto zmysle rozsudky z 15. marca 2012, Pereničová a Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, bod 28, ako aj z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 62 a citovanú judikatúru).
- 52 Pokiaľ ide o vplyv konštatovania nekalosti zmluvných podmienok na platnosť dotknutej zmluvy, treba zdôrazniť, že podľa článku 6 ods. 1 na konci smernice 93/13 bude uvedená „zmluva... podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok“ (rozsudky z 15. marca 2012, Pereničová a Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, bod 29, a z 29. apríla 2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, bod 53).
- 53 V tomto kontexte sú vnútroštátne sudy, ktoré konštatujú nekalosť zmluvných podmienok, povinné na základe článku 6 ods. 1 smernice 93/13 jednak vyvodiť všetky dôsledky, ktoré z toho vyplývajú podľa vnútroštátneho práva, aby spotrebiteľ nebol uvedenými podmienkami viazaný, a jednak posúdiť, či dotknutá zmluva môže existovať bez týchto nekalých podmienok (uznesenie z 22. februára 2018, ERSTE Bank Hungary, C-126/17, neuvverejnené, EU:C:2018:107, bod 38 a citovaná judikatúra).
- 54 Cieľ, ktorý sleduje normotvorca Únie v smernici 93/13 totiž spočíva v nastolení rovnováhy medzi zmluvnými stranami s tým, aby bola v zásade zachovaná platnosť zmluvy ako celku, a nie v tom, aby boli všetky zmluvy, ktoré obsahujú nekalé podmienky, vyhlásené za neplatné (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 14. marca 2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, bod 40 a citovanú judikatúru, ako aj z 2. septembra 2021, C-932/19, OTP Jelzálogbank a i., C-932/19, EU:C:2021:673, bod 40).
- 55 Súdny dvor opakovane rozhodol, že hoci členským štátom prislúcha, aby prostredníctvom svojho vnútroštátneho práva definovali metódy, v rámci ktorých je preukázané určenie nekalej povahy podmienky obsiahnutej v zmluve, a či konkrétne právne účinky tohto určenia sú materiálnej povahy, nič to nemení na skutočnosti, že toto určenie musí umožniť navrátenie právnej a skutkovej situácie, v ktorej by sa spotrebiteľ nachádzal, ak by táto nekalá podmienka neexistovala, najmä na základe práva vrátenia výhod, ktoré predajca alebo dodávateľ neoprávnene prijal na základe uvedenej nekalej podmienky na ujmu spotrebiteľa (rozsudok z 31. mája 2018, Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, bod 34 a citovaná judikatúra).
- 56 Ak sa navyše vnútroštátny súd domnieva, že predmetná úverová zmluva vo veci, ktorú prejednáva, nemôže podľa zmluvného práva právne ďalej existovať po odstránení dotknutých nekalých podmienok, a pokiaľ neexistuje žiadne ustanovenie vnútroštátneho práva dispozitívnej povahy alebo ustanovenie uplatniteľné v prípade súhlasu zmluvných strán, ktoré by mohlo nahradiť uvedené podmienky, je potrebné usúdiť, že v rozsahu, v akom spotrebiteľ neprejavil svoje želanie zachovať nekalé podmienky a zrušenie zmluvy by mohlo vystaviť tohto spotrebiteľa obzvlášť nepriaznivým dôsledkom, vysoká úroveň ochrany spotrebiteľa, ktorú treba v súlade so smernicou 93/13 zabezpečiť, vyžaduje, aby na účely opätovného zavedenia skutočnej rovnováhy medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, vnútroštátny súd s ohľadom na vnútroštátne právo ako

celok prijal všetky potrebné opatrenia na ochranu spotrebiteľa pred osobitne nepriaznivými dôsledkami, ktoré by mohlo spôsobiť zrušenie predmetnej úverovej zmluvy, najmä z dôvodu okamžitej splatnosti pohľadávky obchodníka alebo dodávateľa voči spotrebiteľovi (rozsudok z 25. novembra 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, bod 41).

- 57 Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že ak sa v situácii, o akú ide vo veci samej, vnútroštátny súd vzhľadom na povahu úverovej zmluvy domnieva, že nie je možné obnoviť situáciu účastníkov konania, v akej by sa nachádzali, keby táto zmluva nebola uzavretá, prináleží mu zabezpečiť, aby sa spotrebiteľ v konečnom dôsledku dostal do situácie, v akej by sa nachádzal, keby podmienka, ktorá bola považovaná za nekalú, nikdy neexistovala.
- 58 V situácii, o akú ide vo veci samej, by tak záujmy spotrebiteľa mohli byť chránené najmä prostredníctvom toho, že mu budú vrátené sumy, ktoré veriteľ neoprávnene získal na základe podmienky považovanej za nekalú, pričom k takému vráteniu dôjde z dôvodu bezdôvodného obohatenia. V prejednávanej veci, ako vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, prvostupňový súd rekvifikoval predmetnú zmluvu o úvere na zmluvu o úvere vyjadrenú v maďarských forintoch a následne stanovil uplatniteľnú úrokovú sadzbu a uložil spoločnosti Lombard povinnosť vrátiť sumu zodpovedajúcu takémuto bezdôvodnému obohateniu.
- 59 Treba však pripomenúť, že právomoc súdu nemôže ísť nad rámec toho, čo je nevyhnutné na obnovenie zmluvnej rovnováhy medzi zmluvnými stranami, a tým chrániť spotrebiteľa pred osobitne nepriaznivými dôsledkami, ktoré by mohlo spôsobiť vyhlásenie neplatnosti predmetnej úverovej zmluvy (rozsudok z 25. novembra 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, bod 44).
- 60 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy treba na druhú otázku odpovedať tak, že smernica 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby príslušný vnútroštátny súd rozhodol obnoviť situáciu zmluvných strán zmluvy o úvere, v akej by boli, keby táto zmluva nebola uzavretá z dôvodu, že podmienka uvedenej zmluvy týkajúca sa jej hlavného predmetu má byť podľa tejto smernice vyhlásená za nekalú, pričom v prípade, ak toto obnovenie nie je možné, prináleží tomuto súdu zabezpečiť, aby sa spotrebiteľ v konečnom dôsledku dostal do situácie, v akej by bol, keby podmienka, ktorá sa považuje za nekalú, nikdy neexistovala.

O tretej otázke

- 61 Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má smernica 93/13 vykladať v tom zmysle, že bráni právnej úprave členského štátu, ktorá ukladá spotrebiteľovi, ktorý podal žalobu o určenie neplatnosti týkajúcej sa hlavného predmetu zmluvy, povinnosť doplniť svoju žalobu o návrh na to, aby bola zmluva o úvere vyhlásená za platnú alebo účinnú.
- 62 V tejto súvislosti treba na jednej strane uviesť, že z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že v spore vo veci samej spotrebiteľ nie je, ako to zdôraznila Lombard vo svojich písomných pripomienkach, žalobcom, ale žalovaným.
- 63 Na druhej strane zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, nevyplýva, že by takáto procesná požiadavka bola uplatniteľná alebo bola uplatnená na jeho vzájomný návrh podaný na prvostupňový súd, pričom vnútroštátny súd neuviedol, v akom rozsahu by odpoveď na tretiu otázku bola nevyhnutná na rozhodnutie sporu, ktorý prejednáva.

- 64 V dôsledku toho treba konštatovať, že vnútroštátny súd tým, že neuviedol dostatočne jasne a presne dôvody, ktoré ho viedli k položeniu tretej otázky, nesplnil požiadavku uvedenú v článku 94 písm. c) Rokovacieho poriadku Súdneho dvora pripomenutú v bode 27 tohto rozsudku.
- 65 Za týchto podmienok je táto otázka neprípustná.

O štvrtej otázke

- 66 Svojou štvrtou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či v prípade, že nie je možné obnoviť situáciu, v ktorej by sa zmluvné strany nachádzali, ak by táto zmluva nebola uzavretá, ako je uvedené v druhej otázke, môže byť predmetná zmluva o úvere vyhlásená prijatím neskorších právnych predpisov za platnú alebo účinnú, aby sa zabezpečila rovnováha medzi zmluvnými stranami.
- 67 Ako zdôraznila maďarská vláda vo svojich písomných pripomienkach, treba na jednej strane konštatovať, že vnútroštátny súd nedefinoval, čo rozumie pod „prijatím neskorších právnych predpisov“, na čo odkazuje v tejto otázke.
- 68 Na druhej strane vnútroštátny súd tiež neuvádza, v akom rozsahu je odpoveď na uvedenú otázku nevyhnutná na rozhodnutie sporu, ktorý prejednáva.
- 69 V dôsledku toho je táto otázka z rovnakého dôvodu, ako je uvedený v bode 64 tohto rozsudku, neprípustná.

O trovách

- 70 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (šiesta komora) rozhodol takto:

- 1. Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že potrebný účinok jej ustanovení nemožno v prípade neexistencie vnútroštátnej právnej normy dispozitívnej povahy upravujúcej takúto situáciu zabezpečiť len nezáväzným stanoviskom súdu najvyššieho stupňa dotknutého členského štátu, v ktorom sa súdom nižšej inštancie uvedie, aký postup majú uplatniť, aby vyhlásili zmluvu za platnú alebo účinnú medzi zmluvnými stranami, ak táto zmluva nemôže ďalej existovať z dôvodu nekalej povahy podmienky týkajúcej sa jej hlavného predmetu.**
- 2. Smernica 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby príslušný vnútroštátny súd rozhodol obnoviť situáciu zmluvných strán zmluvy o úvere, v akej by boli, keby táto zmluva nebola uzavretá z dôvodu, že podmienka uvedenej zmluvy týkajúca sa jej hlavného predmetu má byť podľa tejto smernice vyhlásená za nekalú, pričom v prípade,**

ak toto obnovenie nie je možné, prináleží tomuto súdu zabezpečiť, aby sa spotrebiteľ v konečnom dôsledku dostal do situácie, v akej by bol, keby podmienka, ktorá sa považuje za nekalú, nikdy neexistovala.

Podpisy